

Kənan Hacı

Böyük türkoloq alim Ramiz Əsgərle tanışlığımız ötən əsrin 90-cı illərindən başlayır. O zaman Jurnalistlər Birliyinə tez-tez gedib-gəlirdim, o da Birliyin katiblərindən idi. "Odlar yurdu" qəzetindəki əfsanəvi fəaliyyətindən xəbərdar idim. Bu qəzet müstəqilliyimizin ilk illərində milli düşüncənin formalaşmasında müstəsna rol oynadı. Qəzet üç əlifbada (kiril, latın və əski əlifba ilə) çıxırdı və oxucu dairəsi kifayət qədər geniş idi. Ən əsası, bu qəzetdə o vaxta qədər qadağan olunmuş mövzularda yazılar dərc olunurdu ki, bu da böyük rezonans doğururdu, qəzet əl-əl

"Qudatqu-bilik" əsərini və saysız-hesabsız yazılı mədəniyyət abidələrini ana dilmizə tərcümə etmişdi. Sonuncu görüşümüz təxminən bir ay bundan öncə olmuşdu. Mərkəzi Elmi Kitabxanada "Azərbaycan-Özbəkistan ədəbi-mədəni əlaqələri" mövzusunda dəyirmi masa keçirilirdi. Son dərəcə maraqlı diskussiya oldu və o tədbirdə Ramiz Əsgər də çıxış etdi. Fasilə zamanı yaxınlaşıb hal-əhval tutdum, soruşdu ki, sən Folklor İnstitutunda işləyirsən? Dedim Ramiz müəllim, uzun müddətdir işsizəm. Bir az təəccübləndi, "nə əcəb bu İnstitutlardan birində işə düzəlmirsən, səni hamı tanıyır axı" dedi. Məsləhət gördü ki, elmi iş götürüb müdafiə edim. Çox gümrəh görünürdü. Ağılıma gəlməzdi ki, bu, bizim Ramiz müəllimlə son görüşümüz olacaq.

Qəlblərin sevimlisi

Böyük fikir və düşüncə adamı, türkoloq alim Ramiz Əsgərin əziz xatirəsinə

Jurnalistlər binasında qonşu idik və axşam gəzintilərinə çox vaxt birlikdə olurduq. Gəzdiyi türk obalarından, türk ellərindən o qədər

xalqlarının həyatını, mübarizəsini, mənəviyyatını obrazlar, bədii lövhələrlə əks etdirən ədəbi tarixi qaynaqlardır. Mənə çoxlu kitablar ba-

mi çəkdi. Balasaqunlunun "Qudatqu-bilik" əsəri ilə müqayisə oluna biləcək bu əsəri oxumaq o qədər də asan məsələ deyil. Əsərin dili çox

ömrünün müdrik çağlarında qələmə alıb.

Əsəri şairin bir növ, həyatı müşahidələrinin, keçdiyi ömür yolunun yekunudur. Ağsaqqal mərtəbəsində öyüd-nəsihət vermək haqqı qazanmış Nəvai dünyanın işləklərindən bəhs edir, münəccimlərin, təbiblərin, qis-səxanların, bəzircanların və digər peşə sahiblərinin mənfi cəhətlərini sadalayır. Əsərdə onun nadan vəzirərə, bəylərə, naiblərə tənqidi münasibəti diqqəti cəlb edir. Şair uzun ömründə hər cür insanla qarşılaşmışdı, qoca dünyanın hər üzünü görmüşdü və istəyirdi ki, ondan sonra gələn nəsillər bu vəqələrdən ibrət götürsünlər. Əsərini də bu niyyətlə yazmışdı. "Qəlblərin sevgilisi" onun həm də gələcəkdə yaşayanlara bir vəsiyyəti idi.

Bu sətirləri yazarkən Nəvainin təmsalında müdrik insan Ramiz Əsgəri xatırlayıram. O, özündən sonra böyük zəngin mənəvi sərvət qoyub getdi. Hər dəfə "Qu-

gəzirdi. 90-cı illərin ortalarında ondan geniş müsahibə almışdım və söhbətimiz geniş marağa səbəb olmuşdu. O vaxt qəzet oxuyanların sayı daha çox idi və xatırlayıram, həmin müsahibə ilə bağlı redaksiyaya bir neçə oxucu məktubu da daxil olmuşdu. Türk dünyasının orta qayrələri ilə bağlı son dərəcə maraqlı fikirlər səsləndirmişdi və onun otuz il bundan əvvəl dedikləri bu gün reallığa çevrilir. Böyük Turan birliyi yaranır. Ramiz müəllim hələ o vaxt gələcək tarixin üfüqlərində Türk dünyasının birliyinin şərtlərini görürdü.

Ramiz Əsgərin xidmətləri ölçüyəgəlməzdir, o, bir neçə İnstitutun işini görmüş azman bir tədqiqatçı idi. Mahmud Kaşğarının "Divani-lüğəti-türk" əsərini, özbək ədəbiyyatının klassiki Əlişir Nəvainin "Xəmsə"sini və risalələrini, Yusif Balasaqunlunun "Qudatqu-bilik" əsərini və saysız-hesabsız yazılı mədəniyyət abidələrini ana dilmizə tərcümə etmişdi. Sonuncu görüşümüz təxminən bir ay bundan öncə olmuşdu. Mərkəzi Elmi Kitabxanada "Azərbaycan-Özbəkistan ədəbi-mədəni əlaqələri" mövzusunda dəyirmi masa keçirilirdi. Son dərəcə maraqlı diskussiya oldu və o tədbirdə Ramiz Əsgər də çıxış etdi. Fasilə zamanı yaxınlaşıb hal-əhval tutdum, soruşdu ki, sən Folklor İnstitutunda işləyirsən? Dedim Ramiz müəllim, uzun müddətdir işsizəm. Bir az təəccübləndi, "nə əcəb bu İnstitutlardan birində işə düzəlmirsən, səni hamı tanıyır axı" dedi. Məsləhət gördü ki, elmi iş götürüb müdafiə edim. Çox gümrəh görünürdü. Ağılıma gəlməzdi ki, bu, bizim Ramiz müəllimlə son görüşümüz olacaq...

Ramiz Əsgərin xidmətləri ölçüyəgəlməzdir, o, bir neçə İnstitutun işini görmüş azman bir tədqiqatçı idi. Mahmud Kaşğarının "Divani-lüğəti-türk" əsərini, özbək ədəbiyyatının klassiki Əlişir Nəvainin "Xəmsə"sini və risalələrini, Yusif Balasaqunlunun "Qudatqu-bilik" əsərini və saysız-hesabsız yazılı mədəniyyət abidələrini ana dilmizə tərcümə etmişdi. Sonuncu görüşümüz təxminən bir ay bundan öncə olmuşdu. Mərkəzi Elmi Kitabxanada "Azərbaycan-Özbəkistan ədəbi-mədəni əlaqələri" mövzusunda dəyirmi masa keçirilirdi. Son dərəcə maraqlı diskussiya oldu və o tədbirdə Ramiz Əsgər də çıxış etdi. Fasilə zamanı yaxınlaşıb hal-əhval tutdum, soruşdu ki, sən Folklor İnstitutunda işləyirsən? Dedim Ramiz müəllim, uzun müddətdir işsizəm. Bir az təəccübləndi, "nə əcəb bu İnstitutlardan birində işə düzəlmirsən, səni hamı tanıyır axı" dedi. Məsləhət gördü ki, elmi iş götürüb müdafiə edim. Çox gümrəh görünürdü. Ağılıma gəlməzdi ki, bu, bizim Ramiz müəllimlə son görüşümüz olacaq...

marlaqlı əhvalatlar danışdı ki, deyirdim Ramiz müəllim, bunları mütləq yazın. "Tərcümələrdən vaxt qalsa, yazaram" deyirdi. Təpədən-dırnağa Turan sevdalısı idi. Deyirdi ki, cığatay üslubunda yazan şairlər oğuz-qıpçaq dillərini bir araya gətirərək bir dilin ərəzisini, mənəviyyatını bütövləşdirən sənətkarlar olublar. Oğuznamələr türk

şışlanmışdı. Kitabxanam bir az da zənginləşmişdi. Neçə gündür Ramiz müəllimlə bağlı xatirələr beynimdə, yaddaşımda dolaşır. Mən onları ipə-sapa düzə bilmirdim. Çünki yoxluğu ilə barışmaq çox çətindir. Qeyri-ixtiyari əlim kitab rəfində Əlişir Nəvainin "Əsərləri"ne uzandı və "Məhbub ül-qəlub" ("Qəlblərin sevgilisi") əsəri diqqəti-

qəlizdir, Ramiz müəllim orijinala sadıq qalmaqda əsərin sonunda lüğət təqdim edir. Bu, ən məqbul yoldur. Eyni zamanda əsərin mövzusu əlvan və rəngarəngdir. Orta əsr ənənələrinə müvafiq olaraq didaktik üslubda yazılmış bu pəndnaməni Nəvai

datqu bilik", "Divani-lüğəti-türk"ü, Əlişir Nəvainin kitablarını vərəqləyəndə onu minnətdarlıq hissiylə xatırlayacağıq. O, gerçəkdən qəlblərin sevimlisi idi. Çünki, Nəvai demiş, içi dışı ilə müvafiq, zahiri batini ilə eyni olanlardan idi.